

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A ROMÂNIEI

CANCELARIA PREȘEDINTELUI

Biroul permanent al Senatului

Dosar nr.6045A/2026 *478 / 15 octombrie 2026*

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICȚIONALĂ

NR. 16490 / 15 OCT. 2026

L 478 / 2026

Domnului Mircea ABRUDEAN
PREȘEDINTELE SENATULUI

SENATUL ROMÂNIEI

Nr. II. 7785 / 15.10.2026

În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, vă trimitem, alăturat, în copie, sesizarea formulată de Președintele României referitoare la neconstituționalitatea Legii privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr.43/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr.422/2001 privind protejarea monumentelor istorice (PL-x nr.521/2024).

Vă adresăm rugămintea de a ne comunica punctul dumneavoastră de vedere până la data de 10 noiembrie 2026 (inclusiv în format electronic, la adresa de e-mail ccr-pdv@ccr.ro), ținând seama de faptul că dezbaterile Curții Constituționale vor avea loc la data de 18 noiembrie 2026.

Vă asigurăm, domnule Președinte, de deplina noastră considerație.

~~P. PREȘEDINTE,~~

~~Cristian ROȘU~~
Cristian ROȘU

ROMÂNIA

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr. 6045 A / 2026

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDIȚIONALĂ

NR. 16457 / 15 OCT 2026

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

București, 14 octombrie 2026

**Doamnei Elena-Simina TĂNĂSESCU
PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE**

În temeiul dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituția României și ale art. 15 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, formulez următoarea

SESIZARE DE NECONSTITUȚIONALITATE

asupra

**Legii privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 43/2024 pentru
modificarea și completarea Legii nr. 422/2001 privind protejarea
monumentelor istorice**

La data de 26 septembrie 2026, Parlamentul a transmis Președintelui României, în vederea promulgării, *Legea privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 43/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice* (PL-x nr. 521/2024).

Legea are ca obiect de reglementare aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 43/2024, prin care au fost reconfigurate anumite atribuții ale Ministerului Culturii, ale Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice și ale comisiilor zonale ale monumentelor istorice și a fost instituită o procedură specială de avizare pentru intervențiile realizate în baza unor documentații clasificate.

Distinct și separat de conținutul prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 43/2024, în cuprinsul legii de aprobare au fost introduse direct la Camera Deputaților (cameră decizională) o serie de amendamente prin care au fost exceptate de la avizare întreținerea curentă și lucrările asupra finisajelor exterioare constând în curățarea noninvazivă a monumentelor istorice, precum și a imobilelor care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate.

Astfel, prin aceste amendamente introduse direct la Camera Deputaților în cuprinsul legii de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024, obligația proprietarilor și a titularilor de alte drepturi reale de a obține avizul emis de Ministerul Culturii a fost înlocuită, pentru lucrările susmenționate exceptate, cu o simplă notificare prealabilă adresată serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și autorităților administrației publice locale.

Considerăm că, prin modul de adoptare și prin conținutul lor normativ, amendamentele introduse direct la Camera Deputaților în cuprinsul legii de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024 contravin unor norme și principii constituționale, pentru motivele care vor expuse în prezenta sesizare de neconstituționalitate.

Pentru a elimina orice neclaritate în acest sens, menționăm de la bun început că nu criticăm și nu contestăm Ordonanța Guvernului nr. 43/2024 sau conținutul acesteia, ci doar amendamentele introduse direct la Camera Deputaților în cuprinsul legii de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024.

În acord cu jurisprudența Curții Constituționale în materie, considerăm că, în ipoteza în care Curtea va admite prezenta sesizare de neconstituționalitate, se impune reluarea procesului legislativ de la etapa subsecventă înregistrării proiectului de lege de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024 la Camera competentă să fie sesizată, iar ulterior, Parlamentul - cu respectarea deciziei pe care Curtea o pronunța - va avea posibilitatea ca, prin lege, fie să aprobe pur și simplu, fie să aprobe cu modificările și completările pe care le consideră oportune, fie să respingă această ordonanță (Decizia Curții Constituționale nr. 412/2019 - par. 45-50 și Decizia Curții Constituționale nr. 51/2025 - par. 71).

1. Încălcarea art. 61 alin. (2) și art. 75 din Constituție referitoare la principiul bicameralismului

Senatul, în calitate de primă cameră sesizată, a aprobat Ordonanța Guvernului nr. 43/2024 fără modificări sau completări și nu a avut ocazia de a se pronunța cu privire la conținutul amendamentelor introduse direct la Camera Deputaților în cuprinsul legii de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024. Examinarea comparată a formelor adoptate de cele două camere evidențiază îndeplinirea cumulativă a criteriilor stabilite în jurisprudența Curții Constituționale: existența unor deosebiri majore de conținut juridic și existența unei configurații semnificativ diferite a reglementării.

Principiul bicameralismului izvorăște din art. 61 alin. (2) și art. 75 din Constituție. Art. 75 din Legea fundamentală stabilește competențe de legiferare potrivit cărora fiecare dintre cele două camere are, în cazurile expres definite, fie calitatea de primă cameră sesizată, fie pe cea de cameră decizională. Ținând seama de indivizibilitatea Parlamentului, ca organ reprezentativ suprem al poporului român, Constituția nu permite adoptarea unei legi de către o singură cameră, fără ca proiectul de lege să fi fost dezbătut și de cealaltă cameră. Acest articol a introdus, după revizuirea și republicarea Constituției României în anul 2003, soluția obligativității sesizării, în anumite materii, ca primă cameră, de reflecție, a Senatului sau, după caz, a Camerei Deputaților și, pe cale de consecință, reglementarea rolului de cameră decizională, pentru anumite materii, a Senatului și, pentru alte materii, a Camerei Deputaților, tocmai pentru a nu exclude o cameră sau alta din mecanismul legiferării.

În jurisprudența constituțională au fost stabilite criteriile esențiale, cumulative, pentru a se determina cazurile în care în procedura legislativă se încalcă principiul bicameralismului: pe de o parte, existența unor deosebiri majore de conținut juridic între formele adoptate de cele două camere ale Parlamentului și, pe de altă parte, existența unei configurații semnificativ diferite între formele adoptate de acestea. Chiar dacă aplicarea acestui principiu nu poate deturna rolul de cameră de reflecție al primei camere sesizate, legiuitorul trebuie să țină cont de limitele impuse de principiul bicameralismului (Decizia Curții Constituționale nr. 1/2012).

Totodată, prin Decizia nr. 62/2018, instanța constituțională a statuat că, în analiza respectării principiului bicameralismului, *„trebuie avut în vedere (a) scopul inițial al legii, în sensul de voință politică a autorilor propunerii legislative sau de*

filosofie, de concepție originară a actului normativ; (b) dacă există deosebiri majore, substanțiale, de conținut juridic între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului; (c) dacă există o configurație semnificativ diferită între formele adoptate de cele două Camere ale Parlamentului” (par. 63).

De asemenea, Curtea Constituțională a stabilit prin Decizia nr. 472/2008 că „Dezbaterea parlamentară a unui proiect de lege sau a unei propuneri legislative nu poate face abstracție de evaluarea acesteia în plenul celor două Camere ale Parlamentului nostru bicameral. Așadar, modificările și completările pe care Camera decizională le aduce asupra proiectului de lege adoptat de prima Cameră sesizată trebuie să se raporteze la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima Cameră. Altfel, se ajunge la situația ca o singură Cameră, și anume Camera decizională, să legifereze, ceea ce contravine principiului bicameralismului (...) și a competențelor stabilite pentru cele două Camere, potrivit art. 75 alin. (1) din Legea fundamentală”.

Ordonanța Guvernului nr. 43/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice a fost adoptată la data de 28 august 2024, în temeiul art. 1 pct. VIII.1 din Legea nr. 187/2024 privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe, și a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 871 din 29 august 2024. Proiectul de lege pentru aprobarea ordonanței a fost înregistrat la Senat, în calitate de primă cameră sesizată, la data de 30 august 2024.

Ordonanța Guvernului nr. 43/2024 cuprinde un articol unic, cu șapte puncte, prin care sunt aduse o serie de modificări și completări Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, însă niciuna dintre aceste modificări și completări nu vizează exceptarea unor lucrări la monumentele istorice de la obligația de emitere a avizului Ministerului Culturii (exceptare care a fost introdusă prin amendamentele introduse direct la Camera Deputaților).

Expunerea de motive a proiectului legii de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024 nu menționează exceptarea de la avizare a vreunei categorii de lucrări la monumentele istorice. Concepția ordonanței a fost, așadar, aceea a reorganizării modului în care sunt emise avizele, respectiv a stabilirii autorităților și organismelor competente să le emită ori să le propună, cu menținerea avizului ca instrument de protecție a monumentelor istorice.

Această concepție rezultă din conținutul normativ al ordonanței, nu numai din documentul de motivare. Ordonanța reglementează atribuțiile autorităților și

organismelor implicate în emiterea ori propunerea avizelor și, pentru documentațiile clasificate, instituie o procedură specială de emitere a avizului, fără a înlătura obligația obținerii acestuia.

La data de 24 septembrie 2024, Senatul a adoptat proiectul de lege privind aprobarea ordonanței, având un articol unic, cu următorul conținut: „Se aprobă Ordonanța Guvernului nr. 43 din 28 august 2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, adoptată în temeiul art. 1 pct. VIII.1 din Legea nr.187/2024 privind abilitarea Guvernului de a emite ordonanțe, și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 871 din 29 august 2024”. Așadar, Senatul a aprobat ordonanța fără nicio modificare sau completare.

Forma legii adoptate de Senat a fost transmisă Camerei Deputaților și înregistrată ca PL-x 521/01.10.2024, fiind trimisă pentru raport la Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă. Comisia a dezbătut proiectul de lege în ședința din data de 30 iunie 2026, iar prin Raportul nr. 7c-12/250 din 30 iunie 2026, a propus plenului adoptarea proiectului de lege cu șase amendamente admise, dintre care cinci au fost propuse de un deputat. Camera Deputaților, în calitate de cameră decizională, a adoptat legea la data de 16 septembrie 2026.

Este relevant că, în anexa raportului Comisiei pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă din 30 iunie 2026, coloana „Motivare” nu cuprinde nicio justificare pentru amendamentele introduse direct la Camera Deputaților. Camera decizională nu a arătat, așadar, în niciun fel, în ce mod aceste soluții s-ar raporta la materia avută în vedere de inițiator și la forma în care a fost reglementată de prima cameră sesizată.

Față de forma adoptată de Senat, legea a fost modificată semnificativ la Camera Deputaților. Obiectul amendamentelor introduse direct la Camera Deputaților este următorul:

- la art. 23 din Legea nr. 422/2001 se introduc următoarele alin. (2¹)–(2³):.

„(2¹) Prin excepție de la prevederile alin. (1), nu se supun avizării întreținerea curentă și lucrările asupra finisajelor exterioare constând în curățarea noninvazivă a monumentelor istorice, în cazul în care aspectul a fost deteriorat ca urmare a acțiunii factorilor naturali sau ca urmare a aplicării de înscrisuri sau imagini, în măsura în care sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: a) nu afectează materialul, autenticitatea sau valoarea culturală a monumentului istoric; b) intervențiile sunt reversibile și nu produc

degradări; c) se notifică în prealabil serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și autoritățile administrației publice locale.

(2²) Lucrările efectuate cu nerespectarea alin. (2¹) sunt considerate lucrări efectuate fără aviz și se sancționează potrivit prevederilor prezentei legi.

(2³) Criteriile tehnice privind caracterul noninvaziv al acțiunilor prevăzute la alin. (2¹) și procedura de notificare prealabilă se stabilesc prin ordin al ministrului culturii.”

- la art. 24 din Legea nr. 422/2001 se introduce alin. (1¹), care exceptează de la avizare categoriile de lucrări prevăzute la art. 23 alin. (2¹) și în cazul imobilelor care nu sunt monumente istorice, dar care se află în zone de protecție a monumentelor istorice sau în zone construite protejate;

- se modifică art. 34 alin. (5) lit. h) din Legea nr. 422/2001, sintagma „*lucrări de întreținere și reparații curente*” fiind înlocuită cu sintagma „*lucrări, altele decât cele prevăzute la art. 23 alin. (2¹)*”, astfel încât comisiile zonale ale monumentelor istorice să nu mai aibă atribuția de a propune avizul pentru documentațiile pentru lucrările prevăzute la art. 23 alin. (2¹);

- se modifică art. 36 alin. (1) lit. g) și se introduce lit. g¹) la același alineat, fiind înlăturată, pentru lucrările prevăzute la art. 23 alin. (2¹), obligația proprietarilor și a titularilor de alte drepturi reale de a obține avizele prevăzute de lege și fiind introdusă, în locul acestei obligații, o simplă notificare prealabilă adresată serviciilor publice deconcentrate ale Ministerului Culturii;

- se stabilește obligația publicării în Monitorul Oficial al României, în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a legii, a ordinului ministrului culturii privind „*specificul condițiilor și procedura notificării*”, prevăzut la art. 23 alin. (2³).

Așadar, analizând aceste amendamente introduse direct la Camera Deputaților, se poate observa că modificarea de ordin cantitativ este însoțită de modificări de concepție a reglementării. Amendamentele introduse direct la Camera Deputaților privesc dispoziții ale Legii nr. 422/2001 asupra cărora nu au intervenit nici Ordonanța Guvernului nr. 43/2024, nici Senatul, și modifică însăși premisa juridică în funcție de care se organizează intervenția asupra monumentului istoric.

Amendamentele introduse direct la Camera Deputaților instituie un regim derogatoriu de la obligația de avizare, însoțit de consecințe juridice și norme de aplicare proprii.

Avizul și notificarea prealabilă au funcții juridice diferite. Obținerea avizului presupune emiterea unui act de către autoritatea competentă înaintea executării lucrării. În schimb, notificarea prealabilă prevăzută de noul art. 23 alin. (2¹) lit. c) constituie doar o informare prealabilă, fără ca legea să condiționeze beneficiul excepției de emiterea vreunui act de către autoritatea competentă în urma efectuării notificării prealabile. Așadar, pentru ipotezele exceptate de noul art. 23 alin. (2¹), în lipsa obligației obținerii avizului, legalitatea lucrărilor nu mai este verificată în prealabil de autoritatea competentă.

Consecința juridică a amendamentelor introduse direct la Camera Deputaților este confirmată de modificarea art. 36 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 422/2001: pentru lucrările exceptate, proprietarul sau titularul dreptului real nu mai are obligația obținerii avizului, ci doar obligația notificării prealabile. Legea modifică, astfel, atât instrumentul administrativ de protecție, cât și conținutul obligațiilor persoanelor care realizează lucrările.

Noua soluție legislativă realizată prin amendamentele introduse direct la Camera Deputaților nu constituie o precizare a vreunei soluții din Ordonanța Guvernului nr. 43/2024, ci o opțiune legislativă distinctă privind condițiile în care o intervenție la un monument istoric poate fi executată fără aviz. Soluția răspunde unei preocupări, respectiv curățarea fațadelor monumentelor istorice de înscrisuri sau imagini aplicate, preocupare care însă nu se regăsește nici în Ordonanța Guvernului nr. 43/2024, nici în expunerea de motive a proiectului legii de aprobare.

Critica nu neagă competența Camerei Deputaților de a modifica proiectul și nu pretinde identitatea formelor adoptate de cele două Camere. Această competență trebuie însă exercitată cu respectarea limitelor rezultate din testul de bicameralism. În cauza de față, depășirea acestor limite rezultă din efectul conjugat al amendamentelor introduse direct la Camera Deputaților: înlăturarea obligației de avizare pentru anumite categorii de lucrări, instituirea unei obligații alternative de notificare prealabilă, extinderea mecanismului la alte imobile protejate, stabilirea consecințelor nerespectării condițiilor și reglementarea normelor de aplicare.

În concluzie, din analiza comparată a ordonanței, a expunerii de motive și a formelor adoptate de cele două camere rezultă că amendamentele introduse direct la Camera Deputaților se îndepărtează de concepția originală a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024 (respectiv reorganizarea modului de emitere a avizelor, însă cu menținerea acestora), precum și existența unor deosebiri majore de conținut juridic și a unei configurații semnificativ diferite între forma adoptată de prima cameră

sesizată și forma adoptată de camera decizională. Îndeplinirea acestor criterii determină încălcarea art. 61 alin. (2) și art. 75 din Constituția României și neconstituționalitatea amendamentelor introduse direct la Camera Deputaților.

2. Încălcarea art. 74 alin. (3)–(5), art. 75 alin. (1) și (3), art. 115 alin. (7) și art. 1 alin. (5) din Constituție

Curtea Constituțională a statuat că, în cazul legilor de aprobare a ordonanțelor, *„titlul legii este cel care califică obiectul său de reglementare”*, iar legea *„va viza numai obiectul de reglementare al ordonanței de urgență și măsurile conexe, de corelare sau de politică legislativă care au legătură cu domeniul astfel determinat”* (Decizia Curții Constituționale nr. 51/2025, par. 58). Un text care nu se integrează în obiectul legii de aprobare încalcă art. 115 alin. (7) și art. 1 alin. (5) din Constituție, prin raportare la art. 41 alin. (1) și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 24/2000 (Decizia Curții Constituționale nr. 1/2015, par. 25; Decizia Curții Constituționale nr. 51/2025, par. 58 și 61).

Potrivit art. 115 alin. (7) din Constituție, *„Ordonanțele cu care Parlamentul a fost sesizat se aprobă sau se resping printr-o lege [...]”*. Textul constituțional nu distinge între ordonanțele simple și cele de urgență, astfel încât exigențele stabilite în jurisprudența citată privind obiectul legii de aprobare se aplică, în egală măsură, legii de aprobare a Ordonanței Guvernului nr. 43/2024.

Obiectul Ordonanței Guvernului nr. 43/2024, astfel cum a fost arătat în secțiunea 1 de mai sus, îl constituie reorganizarea atribuțiilor de avizare, cu menținerea avizului ca instrument de protecție a monumentelor istorice; ordonanța nu exceptează nicio lucrare de la obținerea avizului. Titlul ordonanței exprimă generic o modificare și o completare a Legii nr. 422/2001, însă, ca și în cauza soluționată prin Decizia Curții Constituționale nr. 51/2025, domeniul se determină punctual: *„deși domeniul de reglementare al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2024 este exprimat generic prin titlul său, sub forma unei modificări asupra Codului administrativ, acesta vizează, punctual, dispozițiile art. 296 alin. (4) și ale art. 315 alin. (1) din acest act normativ”* (par. 59).

Amendamentele introduse direct la Camera Deputaților (pct. 1¹, 1², 5¹, 6¹ și 6², introduse în articolul unic al ordonanței prin art. I pct. 1–3 din lege, precum și art. II din lege) nu se integrează în acest obiect. Ele privesc art. 23, art. 24 și art. 36 din Legea nr. 422/2001, texte pe care ordonanța nu le modifică și instituie o soluție

pe care ordonanța nu o conține: exceptarea unor lucrări de la obligația de avizare, înlocuită cu o notificare prealabilă. Este vorba de o instituție juridică distinctă de cea avută în vedere de inițiator, în sensul Deciziei Curții Constituționale nr. 51/2025, par. 60: *„alte instituții juridice decât cea avută în vedere de inițiatorul ordonanței de urgență și care, sub niciun aspect, nu au semnificația reglementării unor măsuri conexe, de corelare sau de politică legislativă aflate în legătură cu domeniul inițial determinat”*. Ordonanța reglementează autoritățile și procedura prin care se emite avizul; legea de aprobare stabilește lucrările pentru care avizul nu mai este necesar. A doua soluție nu este o dezvoltare a primei, ci negarea ei, pentru categoria de lucrări vizată.

Art. II confirmă că legea nu se limitează la aprobarea ordonanței. El impune publicarea, în 30 de zile de la intrarea în vigoare a legii, a ordinului ministrului culturii prevăzut la art. 23 alin. (2³) din Legea nr. 422/2001, *„republicată, cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cu cele aduse prin prezenta lege”*. Legea are, astfel, un dublu obiect: aprobarea ordonanței și completarea Legii nr. 422/2001 prin soluții proprii, neavute în vedere de ordonanță.

Astfel cum s-a arătat la secțiunea I de mai sus, cinci dintre cele șase amendamente admise de comisie au fost propuse de un deputat, deci provin din inițiativa unui parlamentar, nu din cea a Guvernului. Dacă, sub aspectul principiului bicameralismului, autorul amendamentelor nu este determinant, această împrejurare este relevantă sub aspectul exercitării inițiativei legislative, potrivit art. 74 din Constituție. Potrivit art. 74 alin. (4) din Constituție, deputații și senatorii *„pot prezenta propuneri legislative numai în forma cerută pentru proiectele de legi”*, iar potrivit alin. (5), *„Propunerile legislative se supun dezbaterii mai întâi Camerei competente să le adopte, ca primă Cameră sesizată”*, care, potrivit art. 75 alin. (1) teza a doua, este Senatul. Prin introducerea lor în Camera decizională, care *„va decide definitiv”* potrivit art. 75 alin. (3), Senatul a fost privat de dezbaterea acestor soluții în calitatea sa constituțională de primă cameră competentă. În Decizia nr. 1/2015, par. 26, Curtea a constatat că textul introdus în legea de aprobare *„a denaturat obiectul proiectului de lege transmis de Guvern spre adoptare, contrar art. 74 alin. (3) din Constituție, și a eludat, astfel, reglementările cuprinse în art. 74 alin. (5) din Constituție”*, întrucât parlamentarii, *„de principiu, trebuiau să inițieze o propunere legislativă distinctă [...], propunere care s-ar fi supus dezbaterii mai întâi Camerei competente să o adopte, ca primă Cameră sesizată”*.

Nu poate fi reținută ideea că abilitarea Guvernului pentru „*modificarea și completarea Legii nr. 422/2001*” (art. 1 pct. VIII poz. 1 din Legea nr. 187/2024) ar defini obiectul legii de aprobare. Abilitarea determină competența Guvernului de a emite ordonanța (art. 115 alin. (1)–(3) din Constituție), în timp ce obiectul legii de aprobare se stabilește, potrivit art. 115 alin. (7), prin raportare la ordonanța supusă aprobării și, în privința domeniului, punctual (Decizia nr. 51/2025, par. 59).

În consecință, prin amendamentele introduse direct la Camera Deputaților, care exced obiectului ordonanței supuse aprobării și nu reprezintă măsuri conexe în sensul jurisprudenței Curții, au fost încălcate dispozițiile art. 115 alin. (7) și art. 1 alin. (5) din Constituție, raportate la art. 14 alin. (2), art. 41 alin. (1) și (5) și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 24/2000, precum și dispozițiile art. 74 alin. (3)–(5) și art. 75 alin. (1) și (3) din Constituție.

3. Încălcarea art. 1 alin. (5) din Constituție, referitor la principiul legalității, în componenta sa privind claritatea, precizia și previzibilitatea legii

Potrivit noului art. 23 alin. (2¹), „*Prin excepție de la prevederile alin. (1), nu se supun avizării întreținerea curentă și lucrările asupra finisajelor exterioare constând în curățarea noninvazivă a monumentelor istorice, în cazul în care aspectul a fost deteriorat ca urmare a acțiunii factorilor naturali sau ca urmare a aplicării de înscrisuri sau imagini, în măsura în care sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții: a) nu afectează materialul, autenticitatea sau valoarea culturală a monumentului istoric; b) intervențiile sunt reversibile și nu produc degradări; c) se notifică în prealabil serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii și autoritățile administrației publice locale.*” Potrivit alin. (2³), „*Criteriile tehnice privind caracterul noninvaziv al acțiunilor prevăzute la alin. (2¹) și procedura de notificare prealabilă se stabilesc prin ordin al ministrului culturii.*”

Potrivit noului art. 24 alin. (1¹), „*Prin excepție de la prevederile alin. (1), nu se supun avizării categoriile de lucrări prevăzute la art. 23 alin. (2¹)*”. Potrivit noului art. 36 alin. (1) lit. g¹), proprietarii și titularii dreptului de administrare sau ai altor drepturi reale asupra monumentelor istorice sunt obligați „*să notifice în prealabil serviciile publice deconcentrate ale Ministerului Culturii în situațiile prevăzute la art. 23 alin. (2¹)*”. Potrivit art. II din lege, „*Ordinul ministrului culturii privind specificul condițiilor și procedura notificării prevăzut la art. 23 alin. (2³) din Legea*

nr. 422/2001 [...] se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I, în 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei legi.”

Potrivit art. 23 alin. (1) din Legea nr. 422/2001, intervențiile asupra monumentelor istorice „se fac numai pe baza și cu respectarea avizului” emis de Ministerul Culturii sau, după caz, de serviciile publice deconcentrate ale acestuia. Noțiunea de intervenție este definită la alin. (2), potrivit căruia, „În sensul prezentei legi, intervențiile ce se efectuează asupra monumentelor istorice sunt: a) toate lucrările de cercetare, conservare, construire, extindere, consolidare, restructurare, amenajări peisagistice și de punere în valoare, care modifică substanța sau aspectul monumentelor istorice”, precum și operațiunile enumerate la lit. b)–f). Lucrările de întreținere și de reparații curente nu sunt enumerate distinct în această definiție, însă Legea nr. 422/2001 le are în vedere în mod constant, împreună: art. 24 alin. (2) se referă la intervențiile „de întreținere sau de reparații curente”, pe care le scutește de exigența personalului de specialitate atestat, art. 34 alin. (5) lit. h), în forma anterioară legii criticate, atribuia comisiilor zonale competența de a propune avizul „pentru documentațiile pentru lucrări de întreținere și reparații curente la monumentele istorice clasate în grupa A”, iar art. 36 alin. (1) lit. i) obligă proprietarii să respecte condițiile și termenele cuprinse în avizul de specialitate „atunci când execută ei înșiși lucrări de întreținere curentă”. Rezultă că, potrivit Legii nr. 422/2001, lucrările de întreținere și de reparații curente sunt supuse avizului în măsura în care constituie intervenții, respectiv în măsura în care modifică substanța sau aspectul monumentului istoric.

Legea nr. 169/2026 privind Codul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor (denumită în continuare „Codul”), publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 661 din 10 august 2026, în vigoare de la 25 august 2026, deci anterior adoptării legii criticate, reglementează lucrările de reparații la construcțiile monument istoric. Potrivit art. 284 alin. (4) lit. b), reparațiile includ „lucrări de reparații minore la finisaje exterioare cu condiția să se păstreze materialul, culoarea și textura finisajului”, iar potrivit alin. (5), în cazul construcțiilor monument istoric, aceste lucrări „se pot executa numai cu notificarea prealabilă a autorității administrației publice locale și a serviciului deconcentrat al autorității centrale competente în domeniul protejării patrimoniului cultural și în baza acordului scris al acestui serviciu deconcentrat care conține condițiile și termenele de executare ale lucrărilor sau, după caz, necesitatea urmăririi procedurii de autorizare a respectivelor lucrări”. Acordul scris se emite în cel mult 60 de zile

calendaristice, după care lucrările notificate beneficiază de acord tacit (alin. (6)), iar procedura și forma notificării se stabilesc prin ordin al ministrului culturii (alin. (7)). Același regim se aplică, potrivit art. 294 alin. (3) lit. a) pct. (ii), imobilelor din zonele de protecție și din zonele construite protejate care nu sunt monumente istorice. Codul constituie, potrivit expunerii de motive a proiectului său, jalonul nr. 315 din Planul Național de Redresare și Reziliență (Componenta 5 – Valul Renovării, reforma R1).

Acordul scris nu este o simplă formalitate de informare, ci actul prin care serviciul deconcentrat exercită controlul prealabil al lucrărilor. Potrivit procedurii prevăzute în anexa nr. 2 la Ordinul ministrului culturii nr. 3.167/2026, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 717 din 27 august 2026, serviciul public deconcentrat verifică încadrarea lucrărilor pe baza documentației depuse și poate efectua verificări la imobil (art. 4–7 din procedură), emite acordul scris cu individualizarea lucrărilor și a *„condițiilor și termenelor de executare”* sau comunică necesitatea urmăririi procedurii de autorizare (art. 8 din procedură), iar lucrările *„pot începe după emiterea acordului scris sau, după caz, după împlinirea condițiilor legale ale acordului tacit”* (art. 2 alin. (2) din procedură).

Lucrările exceptate prin noul art. 23 alin. (2)¹ sunt, prin finalitatea lor, lucrări de remediere a unei deteriorări a finisajelor exterioare. Legea condiționează excepția de ipoteza în care *„aspectul a fost deteriorat ca urmare a acțiunii factorilor naturali sau ca urmare a aplicării de înscrisuri sau imagini”*, iar Codul folosește aceeași noțiune atunci când reglementează, la art. 284 alin. (4) lit. c), uniformizarea finisajelor *„în cazul în care aspectul a fost deteriorat prin mai multe intervenții de reparații”*. Întreținerea curentă este, la rândul ei, tratată de Cod (art. 284 alin. (3) lit. a): *„lucrări de reparații și/sau întreținere la construcții existente”*) iar potrivit definiției din anexa nr. 1 la Cod, *„reparațiile curente”* reprezintă *„lucrările de întreținere la clădiri și construcții existente”*, respectiv *„ansamblul de operații, respectiv zugrăvire, vopsire, repararea unor părți neînsemnate ce se realizează la o construcție existentă pentru a asigura continuitatea folosirii ei, împiedicarea unei uzuri rapide și prelungirea duratei de funcționare”*.

Rezultă că lucrările exceptate de legea criticată intră, în tot sau în parte, în domeniul art. 284 alin. (4) lit. b) din Cod, caz în care ele rămân supuse notificării prealabile și **acordului scris al serviciului deconcentrat al autorității centrale competente în domeniul protejării patrimoniului cultural**.

Legea criticată nu stabilește raportul dintre cele două regimuri. Pentru lucrările care intră în domeniul ambelor acte, destinatarul normei nu poate deduce

din textul ei: dacă notificarea instituită prin art. 23 alin. (2¹) lit. c), adresată acelorași autorități, o înlocuiește pe cea prevăzută de art. 284 alin. (5) din Cod, o dublează sau poate fi realizată prin același act; dacă lucrările pot începe după notificare, potrivit legii criticate, sau numai după emiterea acordului scris ori după împlinirea condițiilor acordului tacit, potrivit Codului; care dintre cele două ordine ale ministrului culturii, cel prevăzut la art. 23 alin. (2³) și art. II sau cel emis în aplicarea art. 284 alin. (7) din Cod, stabilește procedura. Art. 23 alin. (2¹) lit. c) prezintă notificarea ca singura formalitate prealabilă („se notifică în prealabil”), ceea ce poate crea impresia că, după notificare, lucrările pot fi începute, deși Codul le condiționează de acordul scris. Faptul că acordul scris se aplică prin propria forță a Codului, legea criticată scutind numai de aviz, nu înlătură incertitudinea, întrucât textul legii nu arată nici că regimul Codului rămâne aplicabil, nici că este înlocuit.

Incetitudinea are și consecințe sancționatorii. Potrivit art. 23 alin. (2²), lucrările efectuate fără respectarea condițiilor excepției, deci inclusiv fără notificarea prevăzută la alin. (2¹) lit. c), „sunt considerate lucrări efectuate fără aviz și se sancționează potrivit prevederilor prezentei legi”, respectiv potrivit art. 55 alin. (1) lit. a) și alin. (2) din Legea nr. 422/2001 (amendă de la 5.000 lei la 10.000 lei); totodată, încălcarea obligației de notificare prevăzute la art. 36 alin. (1) lit. g¹) constituie contravenție potrivit art. 55 alin. (1) lit. b) (amendă de la 4.000 lei la 8.000 lei), iar Codul sancționează, la art. 357 alin. (1) lit. a), executarea lucrărilor „în lipsa notificării prealabile” (amendă de la 5.000 lei la 50.000 lei, potrivit alin. (4) lit. a). Legea nu arată care dintre aceste sancțiuni se aplică în cazul lipsei notificării și dacă ele se cumulează, în condițiile în care, potrivit art. 581 alin. (3) din Cod, în aplicarea prevederilor acestuia nu sunt incidente dispozițiile Ordonanței Guvernului nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor.

Exigența de claritate are o importanță sporită în cauză, întrucât dispozițiile criticate configurează procedura de control prealabil al intervențiilor asupra monumentelor istorice, prin care statul își îndeplinește obligația de a asigura „protejarea și conservarea moștenirii culturale”, prevăzută de art. 33 alin. (3) din Constituție. Or, legea criticată instituie, pentru lucrări care intră și sub incidența Codului, o procedură paralelă, fără nicio regulă de corelare cu procedura de notificare și acord scris prevăzută de Cod. În lipsa unei asemenea reguli, nici autoritatea competentă nu poate stabili dacă, pentru lucrările care intră sub incidența ambelor reglementări, are competența de a verifica lucrările și de a stabili condiții de executare înaintea începerii acestora sau dacă lucrările pot fi executate în temeiul

simplei notificări. Incertitudinea privește, așadar, nu numai conduita proprietarilor, ci și existența și întinderea controlului administrativ prealabil.

Potrivit art. 13 lit. a) din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, actul normativ trebuie să se integreze organic în sistemul legislației, scop în care proiectul de act normativ trebuie corelat cu prevederile actelor normative de nivel superior sau de același nivel cu care se află în conexiune. În prezenta cauză, viciul nu constă doar în simpla existență a două proceduri în materia patrimoniului, ci și în lipsa unor repere suficiente pentru stabilirea domeniului noii procedurii și a conduitei obligatorii în ipotezele de interferență.

Curtea Constituțională a statuat că *„Deși normele de tehnică legislativă nu au valoare constituțională, Curtea constată că prin reglementarea acestora legiuitorul a impus o serie de criterii obligatorii pentru adoptarea oricărui act normativ, a căror respectare este necesară pentru a asigura sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Astfel, respectarea acestor norme concură la asigurarea unei legislații care respectă principiul securității raporturilor juridice, având claritatea și previzibilitatea necesară”* (Decizia Curții Constituționale nr. 26/2012). Totodată, Curtea a reținut că *„Respectarea legilor este obligatorie, însă nu se poate pretinde unui subiect de drept să respecte o lege care nu este clară, precisă și previzibilă, întrucât acesta nu își poate adapta conduita în funcție de ipoteza normativă a legii”* (Decizia Curții Constituționale nr. 1/2014, par. 235).

Pentru aceste considerente, apreciem că amendamentele introduse direct la Camera Deputaților nu îndeplinesc exigențele de claritate, precizie și previzibilitate a legii, contravenind art. 1 alin. (5) din Constituție.

Deficiența privește raportul dintre aceste amendamente, pe de o parte, și regimul notificării și al acordului scris din Codul amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor, pe de altă parte, generând incertitudine în privința conduitei juridice obligatorii care trebuie urmată înainte de efectuarea lucrărilor la monumentele istorice.

4. Încălcarea art. 11 alin. (1) și (2) și art. 33 alin. (3) din Constituție

Potrivit art. 33 alin. (3) din Constituție, Statul trebuie să asigure, între altele, *„protejarea și conservarea moștenirii culturale”*, iar potrivit art. 11 alin. (1) și (2) din Constituție, Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte, tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, făcând parte din dreptul intern.

În această materie, prin Legea nr. 157/1997, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 274 din 13 octombrie 1997, România a ratificat Convenția pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei, adoptată la Granada la 3 octombrie 1985. Potrivit art. 3 din această convenție, fiecare parte se angajează *„să instituie un regim legal de protecție a patrimoniului arhitectural”* și *„să asigure, în cadrul acestui regim și potrivit modalităților specifice fiecărui stat sau fiecărei regiuni, protejarea monumentelor, a ansamblurilor arhitecturale și a siturilor”*. Art. 4 obligă părțile *„să aplice, în temeiul protecției juridice a bunurilor considerate, proceduri corespunzătoare de control și de autorizare”* (pct. 1) și *„să evite ca bunurile protejate să fie deteriorate, degradate sau demolate”*, introducând în legislația lor dispoziții care să prevadă *„supunerea spre aprobare către autoritatea competentă a proiectelor de demolare sau de modificare a unor monumente deja protejate”* [pct. 2 lit. a)]. Convenția include expres întreținerea în sfera politicilor de conservare, părțile angajându-se *„să promoveze programe de restaurare și de întreținere a patrimoniului arhitectural”* și *„să favorizeze aplicarea și dezvoltarea tehnicilor și materialelor tradiționale, indispensabile pentru viitorul patrimoniului”* (art. 10 pct. 2 și 5). Or, tocmai aceste exigențe sunt verificate, înaintea executării lucrărilor de întreținere, în procedura de avizare.

Obligații convergente rezultă și din celelalte instrumente internaționale la care România este parte. Prin Decretul nr. 187/1990, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 46 din 31 martie 1990, România a acceptat Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, adoptată la Paris la 16 noiembrie 1972, potrivit căreia obligația de a asigura *„identificarea, ocrotirea, conservarea, valorificarea și transmiterea către generațiile viitoare”* a patrimoniului cultural și natural la care se referă convenția îi revine statului *„în primul rând”* (art. 4), care se va strădui să înființeze servicii de ocrotire și conservare a patrimoniului și să ia *„măsurile juridice, științifice, tehnice, administrative și financiare corespunzătoare”* pentru ocrotirea și conservarea acestuia [art. 5 lit. b) și d)].

Prin Legea nr. 150/1997, România a ratificat Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arheologic (revizuită), adoptată la La Valletta la 16 ianuarie 1992, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 175 din 29 iulie 1997, care include în patrimoniul arheologic și „*structurile, construcțiile, ansamblurile arhitecturale, siturile amenajate [...], monumente de altă natură*” (art. 1 pct. 3) și obligă părțile să prevadă „*conservarea și întreținerea patrimoniului arheologic, de preferință pe locul lui de origine*” [art. 4 pct. (ii)].

Prin Legea nr. 247/2025, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1206 din 29 decembrie 2025, România a ratificat Convenția-cadru a Consiliului Europei privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate, adoptată la Faro la 27 octombrie 2005, prin care părțile s-au angajat să recunoască „*interesul public asociat elementelor patrimoniului cultural*” [art. 5 lit. a)], să promoveze „*respectul pentru integritatea patrimoniului cultural, asigurându-se că deciziile privind schimbarea includ o înțelegere a valorilor sale culturale*”, să încurajeze întreținerea și să promoveze utilizarea „*materialelor, tehnicilor și abilităților bazate pe tradiție*” [art. 9 lit. a), b) și d)].

La rândul său, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că protecția patrimoniului cultural al unei țări constituie un scop legitim și că, întrucât urmăresc păstrarea rădăcinilor istorice, culturale și artistice ale unei regiuni și ale locuitorilor ei, conservarea patrimoniului cultural și utilizarea sa durabilă constituie o valoare esențială, a cărei protejare și promovare revin autorităților publice. În acest context, Curtea a făcut trimitere la Convenția pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei, ca instrument care prevede măsuri concrete în privința patrimoniului arhitectural (Hotărârea din 19 februarie 2009, pronunțată în Cauza Kozacıoğlu împotriva Turciei [MC], cererea nr. 2334/03, par. 53–54).

Avizul prevăzut de art. 23 alin. (1) din Legea nr. 422/2001 constituie instrumentul prin care legislația națională organizează controlul prealabil al intervențiilor asupra monumentelor istorice, în sensul angajamentelor asumate prin art. 3 și art. 4 din Convenția de la Granada.

Emiterea avizului de către Ministerul Culturii pentru lucrările efectuate la monumentele istorice reprezintă o garanție pentru protejarea și conservarea monumentelor istorice. Înlocuirea acestui aviz cu o simplă notificare prealabilă adresată autorității, este de natură a aduce atingere protejării și conservării moștenirii culturale, precum și obligațiilor de protejare a monumentelor istorice, asumate de Statul român prin tratatele internaționale susmenționate.

În considerarea argumentelor expuse, vă solicităm să admiteți prezenta sesizare de neconstituționalitate și să constatați că amendamentele introduse direct la Camera Deputaților în cuprinsul Legii privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 43/2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice sunt neconstituționale.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
NICUȘOR-DANIEL DAN

